

Prøveoversættelsen af Markusevangeliet

Afvigelse fra den græske grundtekst

Af studielektor, cand.mag.

Svend Fodgaard Jensen, Århus Universitet

Abstract: In May 2025, the Danish Bible Society released a trial translation into Danish of the Gospel of Mark and other selected biblical texts. This article presents a philological and linguistic critique of the Gospel of Mark, chapter 1 of that translation. The analysis identifies significant deviations from the Greek source text with respect to linguistic fidelity, stylistic nuance, and contextual coherence. The translation frequently replaces the original's plain, vernacular narrative style with paraphrastic and interpretive renderings, thereby obscuring essential textual features such as the historical present, the recurrent use of καί, and the seemingly redundant participles λέγων/λέγοντες. Moreover, it introduces unwarranted lexical refinements—such as rendering λέγει as ἀπεκρίθη—and neglects rhetorical phenomena including anacoluthon (v. 4) and metonymic hyperbole (v. 5). Modern conceptual frameworks are at times imposed, while culturally embedded expressions, notably the Hebraism καὶ ἐγένετο (v. 9), are omitted. Collectively, these choices detach the narrative from its linguistic, cultural, and geographical milieu, and contravene the stated translation principles of the Danish Bible Society. The critique emphasizes the necessity of preserving textual authenticity and stylistic integrity as central criteria in contemporary biblical translation practice.

Keywords: The Gospel of Mark – Mark 1 – translation – the Danish 2036 Bible translation

Indledning

I maj 2025 publicerede Det Danske Bibelselskab en prøveoversættelse af Markusevangeliet og andre bibelske skrifter (PO36). Som svar på Bibelselskabets opfordring til faglig respons på det igangværende oversættelsesarbejde præsenteres nedenfor en række kritiske, filologiske og lingvistiske kommentarer til prøveoversættelsen af Markusevangeliet. Af pladshensyn fokuseres udelukkende på Markusevangeliets første kapitel. Artiklen indledes med en kort præsentation af Bibelselskabets oversættelsesprincipper, som den aktuelle oversættelse må bedømmes ud fra. Dernæst anføres – for hvert afsnit i Mark 1 – et synoptisk skema med henholdsvis den senest autoriserede oversættelse (DO92), den nye prøveoversættelse (PO36) og mit forslag til en bedre oversættelse, der i sig selv er en implicit kommentar til prøveoversættelsen og nøje prøver at følge Bibelselskabets principper. Der er med andre ord tale om en oversættelse, der er så tekstnær som muligt uden at gå på kompromis med Bibelselskabets øvrige principper for oversættelse. Til hvert afsnit i Mark 1 føjes i øvrigt mine sproglige noter, der kommenterer de valg, der er foretaget i oversættelserne. Af og til henvises også til ældre autoriserede oversættelser til sammenligning (DO07 og DO48). Afslutningsvis gives en samlet kritisk vurdering af Mark 1 ifølge PO36.

Ifølge de principper for DO36, som er godkendt af Bibelskabets bestyrelse, skal DO36 være en ny autoriseret bibeloversættelse, der ”indskrives sig i en århundredlang tradition for tekstnære oversættelser, der autoriseres til brug i folkekirken” (Bibelselskabet 2024). Samtidig skal den ”turde at gå nye veje” og forene det velkendte med det fornyende. Oversættelsen bygger på de nyeste tekstkritiske udgaver (NA28 for Det Nye Testaments vedkommende). Arbejdet med DO36 hviler på fire hovedhensyn: kildeteksten, dansk sprog, tradition og anvendelse. Den skal som nævnt være tekstnær og bevare ”tekstens åbenhed”, hvor den oprindelige betydning er mangetydig, samtidig med at stilen, rytmen og de litterære træk fra forfatterne bevares. Det danske sprog skal være idiomatisk, nutidigt og poetisk, med sans for rytme og klang. Traditionen skal respekteres gennem bevarelse af teologiske nøglebegreber og kendte ordvalg med stærk forankring.

DO36 skal kunne bruges bredt – i kirke, skole og hjem – og være både mundret og egnet til oplæsning (Bibelselskabet 2024).

Bibelselskabets principper stiller efter min mening store og gode sproglige krav til en tekstnær oversættelse. Sammenfattende kan man sige, at DO36 skal (1) være tekstnær og tro mod kildeteksten uden at parafrasere ”unødigt”, (2) bevare uklarhed og mangetydighed, hvor det findes, (3) respektere historisk, kulturel og litterær kontekst, (4) vise faglig præcision og teologisk indsigt, (5) bevare stil og genre, og (6) synliggøre bibelske citater og forbindelser. Som vi skal se i det følgende, lever prøveoversættelsen på en del punkter ikke op til hensigten.

Oversættelsen af evangeliet

Begyndelsen (Mark 1,1-8)

DO92	PO36	Alternativt forslag
1 Begyndelsen på evangeliet om Jesus Kristus, Guds søn. 2 Som der står skrevet hos profeten Esajas: Se, jeg sender min engel foran dig, han skal bane din vej. 3 Der er en, der råber i ørkenen: Ban Herrens vej, gør hans stier jævne! 4 – således trådte Johannes Døber frem i ørkenen og prædikede omvendelsesdåb til syndernes forladelse. 5 Og hele Judæa og alle Jerusalems indbyggere drog ud til	1 Begyndelsen på evangeliet om Jesus Kristus, Guds søn. 2 Sådan som der står skrevet hos profeten Esajas: ”Se, jeg sender min engel foran dig, han skal bane din vej. 3 Der lyder en brølende stemme i ørkenen: Ryd Herrens vej, ret hans stier ud.” 4 Sådan stod Johannes Døber frem i ørkenen og forkyndte dåb til omvendelse og tilgivelse for synder. 5 Og folk fra hele landsdelen Judæa og alle fra Jerusalem	1 Begyndelsen på evangeliet om Jesus Kristus, Guds søn. 2 Som der står skrevet hos profeten Esajas: Se, for dit ansigt sender jeg mit sendebud ud, som skal gøre din vej klar. 3 Der er en røst af en, der råber i ørkenen: I skal gøre Herrens vej klar, gøre hans stier jævne, 4 – sådan trådte Johannes frem og døbte i ørkenen og prædikede omvendelsesdåb til syndernes forladelse. 5 Og hele Judæa og alle

ham, og de blev døbt af ham i Jordanfloden, idet de bekendte deres synder. 6 Johannes gik klædt i kamelhår og havde et læderbælte om livet, og han levede af græshopper og vildhonning. 7 Og han prædikede: "Efter mig kommer han, som er stærkere end jeg, og jeg er ikke værdig til at bøje mig ned og løse hans skorem. 8 Jeg har døbt jer med vand, men han skal døbe jer med Helligånden."	rejste ud til ham og blev døbt af ham i Jordanfloden, mens de bekendte deres synder. 6 Johannes var klædt i en kappe af kameluld, havde et læderbælte om livet og spiste græshopper og honning fra vilde bier. 7 Han forkyndte: "Ham, der er stærkere end mig, kommer efter mig; hans sandalrem er jeg ikke værdig til at bøje mig ned og løsne. 8 Jeg har døbt jer med vand, men han skal døbe jer med Helligånden."	indbyggerne i Jerusalem kom strømmende ud til ham og lod sig døbe af ham i Jordanfloden, mens de bekendte deres synder. 6 Og Johannes var iført kamelhår og et læderbælte om sit liv og spiste græshopper og vild honning. 7 Og han prædikede og sagde: "Efter mig kommer en, der er stærkere end jeg, hvis sandalrem jeg ikke er god nok til at bøje mig ned og løse. 8 Jeg har døbt jer med vand, men han skal døbe jer med Helligånden."
---	---	---

Sproglige noter ad v. 2-4:

καθώς indleder her en komparativledsætning med verbet γέγραπται, der har hele citatet fra GT som subjekt. Hovedsætningen til καθώς-sætningen er hele v. 4. I v. 4 burde der have været et korrelat til konjunktionen καθώς f.eks. οὕτως, der betyder "sådan/på denne måde". Adverbiet οὕτως anvendes til enten at pege frem eller tilbage. I tilfældet her peger det tilbage, hvis det tænkes med i v. 4. Konjunktionen καθώς betyder "som/ligesom", men ikke "sådan som". Da der mangler et korrelat i v. 4, kan man se det som et eksempel på en anakoluti, der især bruges i talesprog, hvor man er mindre korrekt og striks med sit sprog og, hvor et lille adverbium som οὕτως nemt kan tænkes med, selv om det er elliptisk. Et lignende eksempel finder man i prologen til Platon, *Sokrates' forsvarstale* 17d-18a: ὥσπερ ... καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι ..., hvor der som hos Markus må tænkes et οὕτως med som korrelat til komparativledsætningen, der ind-

ledes med konjunktionen ὥσπερ, der betyder det samme som καθώς. Da stilen hos Markus jo netop i høj grad er almindelig dagligdags talesprog, bør anakolutien også fremgå af en oversættelse, som den gør i DO92 og DO48. DO07 knytter komparativsætningen til v. 1. Det er selvfølgelig en mulighed, men en mindre sandsynlig mulighed.

ad v. 3:

φωνή βοῶντος: Participiet er her anvendt substantivisk uden bestemt artikel og er genitivisk underled til φωνή. Adjektivisk anvendelse af participiet ville hedde φωνή βοῶσα. I en tekstnær oversættelse bør participiet derfor oversættes substantivisk. DO92 oversætter ikke φωνή, men oversætter til gengæld participiet korrekt som et substantivisk anvendt participium. DO48 og DO07 har den mest tekstnære oversættelse, mens PO36 er den mindst tekstnære oversættelse. Verbet βοάω er et onomatopoietikon og er den lyd, der kommer fra en βοῦς (okse). Det er også den lyd, et menneske udsender, når det har brug for hjælp, jf. f.eks. Mark 15,34. Om det ligefrem kan oversættes med ”brøler” – som en løve f.eks. – bør nok overvejes. I den antikke litteratur kan man møde verbet βρυχάομαι om den lyd, der kommer fra en λέων (løve) og en ἐλέφας (elefant). Verbet kan ligeledes anvendes om et menneske. Også verbet βρυχάομαι er et onomatopoietikon. Ved at oversætte βοάω med ”brøler” i stedet for det mere almindelige ”råber” lægges der en fortolkende oversættelse ned over den græske tekst, der lukker den.

ad v. 4:

Det er værd at overveje – navnlig ved hensyntagen til de tekstkritiske problemer i verset – om βαπτίζων med eller uden bestemt artikel overhovedet er anvendt substantivisk. Syntaktisk giver det meget bedre mening at forstå begge participier i adjektivisk anvendelse som *participia coniuncta* til det explicitte subjekt Ἰωάννης, der desuden står uden bestemt artikel i modsætning til Ἡσαΐα i ἐν τῷ Ἡσαΐα i v. 2. Først efter præsentationen af Johannes i versene 4 og 5 er der en anaforisk anvendelse af den bestemte artikel foran Johannes i v. 6, hvor der står ὁ Ἰωάννης. DO07 bibeholder den bestemte artikel og forstår begge participier anvendt substantivisk. Hvad angår

βάπτισμα μετανοίας, er der ifølge BDR §165,1 tale om en *genitivus qualitatis* og ikke ”Der Genitiv des Zweckes und der Richtung” som i BDR §166. Genitiven kan derfor ikke oversættes med et præpositionsled. Det finale kommer derfor alene til udtryk i præpositionsledet εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. DO92 (og DO48) følger her BDR og forstår genitiven som en *genitivus qualitatis* i modsætning til PO36, der er mindre tekstnær.

ad v. 5:

ἐξεπορεύετο: Der er her anvendt imperfektum/præteritum, der angiver noget durativt og derved forstærker de hyperbolske subjekter πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες. Kun DO48 får det frem i oversættelsen. πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα er en hyperbel og et metonymisk udtryk. Det bør overvejes om det også kommer tydeligt frem i oversættelsen. Det gør det i DO92 (og DO07; DO48). ἐβαπτίζοντο er her en tolerativ anvendelse af medium/passiv jf. BDR §317 (”lod sig døbe”). Det fremgår dog ikke af oversættelsen. Kun DO48 oversætter verbet tolerativt.

ad v. 6:

καί: Som i mange andre vers er καί ikke med i PO36 – her både det første og det andet καί. Anvendelsen af καί er et bevidst valg af forfatteren og er en lille betydningsfuld brik i forfatterens folkelige, fornujelige og hebraisme-prægede fortællestil. Konjunktionen καί anvendt som καί *copulativum/narrativum* giver derfor god mening, og bør gengives på dansk, da evangeliet hos Markus jo netop er en folkelig fortælling, der ligesom Iliaden og Odysseen sikkert bygger på en mundtlig folkelig tradition før nedskrivning. I sin fortælleglæde udvider Markus sit καί *narrativum* med adverbiet εὐθύς til καὶ εὐθύς – ”og så” – f.eks. i versene 10, 12, 18, 20, 23, 28, 29 og 42. Heller ikke i disse vers kommer fortælleglæden hos Markus tydeligt frem i den danske prøveoversættelse. Det første καί er i øvrigt også udeladt i DO92 og DO48, men ikke i DO07, der derved kommer den mundtlige tradition nærmest.

ad v. 7:

ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου bliver oversat med "Ham, der er stærkere end mig, kommer efter mig;" bør rettes til umisforståeligt dansk. Ellers skal jeg komme efter jer! Det samme gælder oversættelsen af λῦσαι.

Jesus bliver døbt (Mark 1,9-11)

DO92	PO36	Alternativt forslag
9 I de dage skete det, at Jesus kom fra Nazaret i Galilæa og blev døbt af Johannes i Jordan. 10 Straks da han steg op af vandet, så han himlene flænges og Ånden dale ned over sig som en due. 11 Og der lød en røst fra himlene: "Du er min elskede søn, i dig har jeg fundet velbehag".	9 På den tid kom Jesus fra Nazaret i Galilæa og blev døbt i Jordanfloden af Johannes. 10 Straks Jesus steg op af vandet, så han himlen flænges og Ånden stige ned over sig som en due. 11 Og der lød en stemme fra himlen: "Du er min søn, den elskede, jeg glæder mig over dig".	9 Og det skete i de dage, at Jesus kom fra Nazaret i Galilæa og lod sig døbe af Johannes i Jordan. 10 Og straks, mens han steg op af vandet, så han himlene spaltes og Ånden komme ned over sig som en due. 11 Og en røst brød frem fra himlene: "Du er min elskede søn, i dig har jeg fundet glæde."

ad v. 9:

Καὶ ἐγένετο jf. Mark 2,15 og 2,23 er ikke oversat i PO36. Det bør overvejes, om det er et rigtigt valg. Det betyder, at ἐγένετο δέ heller ikke skal med i en oversættelse af Luk 2,1. Danske kirkegængere vil sikkert gøre indsigelse. καὶ ἐγένετο/ἐγένετο δέ er en hebraisme, som placerer fortællingen i en jødisk/kristen kontekst i Vestasien. For Lukas, der var græker og derfor ikke kender hebraismen καὶ ἐγένετο/ἐγένετο δέ fra en græsk kontekst og anvendelse, er der derfor tale om et bevidst valg, når han anvender idiomet både i sit evangelium og i Acta. καὶ ἐγένετο/ἐγένετο δέ anvendes af evangelisterne i deres folkelige fortællestil til at rette tilhørernes opmærksomhed på noget nyt og er en slags overskrift på et nyt afsnit. PO36 er ved udeladelse af Καὶ ἐγένετο og ved oversættelse af ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις med "på den tid" ikke en tekstnær oversættelse. I en dansk oversæt-

telse bør det desuden tydeligt fremgå, at ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας er en adverbial bestemmelse til verbet ἔρχεται og ikke en substantivisk bestemmelse til Ἰησοῦς. Det får man nemt frem i en oversættelse ved at bevare hebraismen som i DO92 (og DO07; DO48). Hvad angår ἐβαπτίσθη, må der også her – som i v. 5 – være tale om en tolerativ anvendelse af verbet (jf. BDR §314). Det bør overvejes, om det ikke bør fremgå af en tekstnær oversættelse.

ad v. 10-11

τοὺς οὐράνους er en hebraisme i pluralis ligesom ἐκ τῶν οὐρανῶν i v. 11. I modsætning til alle andre autoriserede oversættelser oversætter PO36 her med singularis og kommer derved i konflikt med egne principper i forhold til kildeteksten.

Fristelsen i Ørkenen (Mark 1,12)

DO92	PO36	Alternativt forslag
12 Straks efter drev Ånden ham ud i ørkenen. 13 Og i fyrre dage var han i ørkenen og blev fristet af Satan; han levede blandt de vilde dyr, og englene sørgede for ham.	12 Straks derefter drev Ånden ham ud i ørkenen. 13 Han var i ørkenen i 40 dage, hvor han blev fristet af Satan. Han levede blandt de vilde dyr, og englene tjente ham.	12 Og straks driver Ånden ham ud i ørkenen. 13 Og i 40 dage var han i ørkenen, mens han blev fristet af Satan, og han var sammen med de vilde dyr, og englene tog sig af ham.

ad v. 12:

Evangeliefortælleren Markus kunne have anvendt verbalformen ἐξέβαλεν (aorist) i stedet for ἐκβάλλει (præsens). Verbalformen ἐκβάλλει er et bevidst stilistisk valg, som Markus gør brug af for at aktualisere og dramatisere sin fortælling for tilhørerne. En oversættelse bør så vidt muligt afspejle og respektere forfatterens fortællestil. Det gælder også i versene 21, 30, 38, 40 og 41. Også her er der tale om en historisk/dramatisk præsens, som af stilistiske grunde anvendes i stedet for en aorist indikativ, hvor aspektet er punktuel. I

v. 13 er aspektet durativt, hvorfor der ikke kan anvendes historisk præsens.

Jesus begynder at forkynde (Mark 1,14-15)

DO92	PO36	Alternativt forslag
14 Efter at Johannes var blevet sat i fængsel, kom Jesus til Galilæa og prædike-de Guds evangelium 15 og sagde: "Tiden er inde, Guds rige er kommet nær, omvend jer og tro på evangeliet!"	14 Efter Johannes var blevet arresteret, kom Jesus til Galilæa for at proklamere Guds evangelie: 15 "Tiden er inde, og Guds kongerige er nær. Omvend jer og hav tillid til evangeliet."	14 Men efter at Johannes var blevet udleveret, kom Jesus til Galilæa og prædikede evangeliet fra Gud 15 og sagde: "Tiden er inde, og Guds rige er nær. Omvend jer og tro på evangeliet!"

ad v. 14:

PO36 oversætter her κηρύσσων med "for at proklamere", mens ἐκήρυσσεν i v. 7 oversættes med "Han forkyndte", ligesom κηρύσσων i v. 4 gengives med "forkyndte". Så hvorfor skal verbet her oversættes med "proklamere"? Verbet "proklamere" er et fremmedord og lyder slet ikke dansk, hvorimod κηρύσσω, der betyder "bekendtgør"/"meddeler", for en græker er et velkendt ord fra det politiske hverdagsliv og er den handling, som en κήρυξ/herold foretager sig i en græsk πόλις/bystat, når han indkalder en ἐκκλησία/folkeforsamling. Med kristendommen får disse velkendte græske ord således et helt nyt betydningfuldt indhold. I τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ må genitiven være en *genitivus auctoris*, hvorfor den for læserens og betydningens skyld med fordel kan oversættes "fra Gud".

Jesus vælger de første disciple (Mark 1,16-20)

DO92	PO36	Alternativt forslag
16 Da Jesus gik langs Galilæas Sø, så han Simon og Andreas, Simons bror, i færd	16 Da Jesus gik langs Galilæas Sø, fik han øje på Simon og Andreas, Simons bror,	16 Og mens han gik langs med Galilæas sø, fik han øje på Simon og Simons bror

med at kaste net i søen; for de var fiskere. 17 Jesus sagde til dem: "Kom og følg mig, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere." 18 Og de lod straks garnene være og fulgte ham. 19 Da han gik et stykke videre, så han Jakob, Zebedæus' søn, og hans bror Johannes i båden i færd med at ordne garnene. 20 Straks kaldte han på dem, og de lod deres far Zebedæus blive tilbage i båden sammen med daglejerne og fulgte ham.	der fiskede med kastenet. De var nemlig fiskere. 17 Jesus sagde til dem: "Kom, følg mig! Så vil jeg gøre jer til menneskefiskere." 18 Og straks forlod de nettene og fulgte med ham. 19 Da han var gået lidt videre, fik han øje på Jakob, Zebedæus' søn, og hans bror Johannes. De reparerede net i båden. 20 Straks kaldte han på dem, og de lod deres far Zebedæus blive tilbage i båden med løsarbejderne og fulgte efter ham.	Andreas, der var ved at kaste net i søen. De var nemlig fiskere. 17 Og Jesus sagde til dem: "Følg efter mig! Og så vil jeg gøre jer til menneskefiskere." 18 Og straks forlod de deres net og fulgte efter ham. 19 Og han gik lidt videre og fik øje på Zebedæus' søn Jakob og hans bror Johannes, som var ved at ordne deres net i båden. 20 Og straks kaldte han på dem. Og de forlod deres far Zebedæus i båden sammen med hans lejede folk og gik bort efter ham.
--	---	--

ad v. 16:

Fin oversættelse af εἶδεν til "fik øje på". I modsætning til DO92 får PO36 aspektet med i oversættelsen.

Jesus uddriver en dæmon i Kapernaum (Mark 1,21-28)

DO92	PO36	Alternativt forslag
21 Så kom de til Kapernaum. Da det blev sabbat, gik han straks ind i synagogen og underviste. 22 Og de blev slået af forundring over hans lære; for han lærte	21 De kom så til Kapernaum, og på sabbatten gik Jesus straks ind i synagogen og underviste. 22 Og folk blev overvældet af hans undervisning, for i modsætning til de	21 Og de kommer ind i Kapernaum. Og straks på sabbatten gik han ind i synagogen og underviste. 22 Og folk blev overvældet på grund af hans

dem som en, der har myndighed, og ikke som de skriftkloge. 23 Netop da var der i deres synagoge en mand med en uren ånd, og han skreg: 24 "Hvad har vi med dig at gøre, Jesus fra Nazaret! Er du kommet for at ødelægge os? Jeg ved, hvem du er: Guds hellige." 25 Men Jesus truede ad ånden og sagde: "Ti stille, og far ud af ham!" 26 Den urene ånd rev og sled i ham, gav et højt skrig fra sig og fór ud af ham. 27 De blev alle sammen så forfærdede, at de sagde i munden på hinanden: "Hvad er dette? En ny lære med myndighed! Selv de urene ånder befaler han over, og de adlyder ham!" 28 Og rygtet om ham kom straks ud overalt i hele Galilæa.	skriftlærde underviste han dem som én med myndighed. 23 I synagogen var der pludselig en mand med en uren ånd, der begyndte at skrige: 24 "Hvad vil du os, Jesus fra Nazaret? Er du kommet for at ødelægge os? Jeg ved, hvem du er: Guds hellige." Men Jesus skældte ånden ud og sagde: "Ti stille og forsvind fra ham!" 26 Det fik den urene ånd til at kaste manden rundt i kramper, og med et højt skrig forsvandt den ud af ham. 27 Det rystede dem alle, så de begyndte at diskutere med hinanden: "Hvad er det her? En ny undervisning med myndighed! Selv de urene ånder udsteder han ordrer til, og de adlyder ham!" 28 Og rygtet om ham spredtes straks overalt, tilmed i Galilæas naboområder.	undervisning. For han underviste dem som én med myndighed og ikke som deres skriftlærde. 23 Og straks var der i deres synagoge en mand med en uren ånd, og han råbte op 24 og sagde: "Hvad vil du os, Jesus fra Nazaret? Er du kommet for at ødelægge os? Dig ved jeg, hvem er: Guds hellige." 25 Og Jesus skældte ham ud og sagde: "Hold din mund og forsvind ud af ham!" 26 Og den urene ånd sled i ham og råbte med høj røst og forsvandt så ud af ham. 27 Og alle blev chokerede, så de diskuterede med hinanden og sagde: "Hvad er det her? En ny undervisning med myndighed! Selv de urene ånder befaler han over, og de adlyder ham." 28 Og rygtet om ham spredte sig straks overalt i hele egnen omkring Galilæa.
--	---	--

ad v. 21

Ved brug af både εἰς som pleonastisk præpositionspræfix i verbet εἰσπορεύονται og som præposition foran Καφαρναούμ tilkendegives tydeligt, at der er tale om bevægelse ind i en by. Det samme gælder Mark 2,1, hvor det heller ikke fremgår af oversættelsen. Det gør det til gengæld i oversættelsen af εἰς πόλιν εἰσελθεῖν i v. 45. PO36 over- ser også her forfatterens brug af historisk/dramatisk præsens.

ad v. 23:

PO36 oversætter ikke αὐτῶν i modsætning til de tidligere oversættelser. I stedet sættes synagogen i bestemt form på dansk. Det kan man godt gøre, men oversættelsen er så ikke tekstnær.

ad v. 24:

I sætningen οἶδά σε τίς εἶ er det personlige pronomen σύ trukket ud af den indirekte spørgesætning og gjort til objekt for verbet οἶδα i hovedsætningen, hvorfor nominativen σύ er blevet ændret til akkusativten σε. Der er altså her tale om prolepsis/foregriben, som anvendes for emfasens skyld. Det vil sige, at σε er emfatisk. Der står ikke οἶδα σὺ τίς εἶ men οἶδά σε τίς εἶ, som så kan oversættes ”dig ved jeg, hvem er”.¹ Mit forslag kommer her den græske tekst og dens stil nærmest (jf. også DO07). ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ kan sprogligt forstås som en vokativ, men er det sikkert ikke.

Jesus helbreder Simons svigermor og andre syge (Mark 1,29-34)

DO92	PODO	Alternativt forslag
29 Og straks de var kommet ud af synagogen, kom de ind i Simons og Andreas' hus sammen med Jakob og Johannes. 30 Simons svigermor lå med feber, og de fortalte straks Jesus	29 Så snart de var kommet ud af synagogen, gik de ind i Simon og Andreas' hus sammen med Jakob og Johannes. 30 Simons svigermor lå syg med feber, og det fortalte de Jesus med	29 Og straks da de var kommet ud af synagogen, gik de ind i Simons og Andreas' hus sammen med Jakob og Johannes. 30 Men Simons svigermor lå med feber, og straks

¹ Om prolepsis se BDR §476,1.

om hende. 31 Så gik han hen og tog hendes hånd og rejste hende op, og feberen forlod hende, og hun sørgede for dem. 32 Da det blev aften, og solen var gået ned, kom folk hen til ham bærende på alle de syge og besatte; 33 og hele byen var stimlet sammen ved døren. 34 Han helbredte mange, der led af forskellige sygdomme, og uddrev mange dæmoner; men han tillod ikke dæmonerne at sige noget, for de vidste, hvem han var.	det samme. 31 Han gik hen, tog hende i hånden og hjalp hende op at stå. Så forlod feberen hende, og hun lavede mad til dem. 32 Da det var blevet aften, og solen var gået ned, begyndte de at bære alle de syge og dæmonbesatte hen til ham, 33 mens hele byen var samlet ved døren. 34 Han helbredte mange, der led af forskellige slags sygdomme, og uddrev mange dæmoner. Men han tillod ikke dæmonerne at tale, for de vidste, hvem han var.	fortæller de ham om hende. 31 Og han gik hen, tog hendes hånd og rejste hende op. Og feberen forlod hende, og hun tog sig af dem. 32 Men da det blev aften og solen var gået ned, kom de bærende til ham med alle deres syge og dæmonbesatte. 33 Og hele byen havde forsamlet sig ved døren. 34 Og han helbredte mange, der led af forskellige sygdomme, og uddrev mange dæmoner, og han tillod ikke dæmonerne at tale. For de kendte ham.
---	--	--

ad v. 31:

PO36 oversætter $\delta\eta\kappa\acute{o}\nu\epsilon\iota$ med ”hun lavede mad”, og i en note hedder det: ”lavede mad kan også oversættes tjente” (Bibelselskabet 2025, 80). I en tekstnær oversættelse kan $\delta\eta\kappa\acute{o}\nu\epsilon\iota$ ikke oversættes ”hun lavede mad”. I v. 13 oversættes $\delta\eta\kappa\acute{o}\nu\omicron\upsilon\nu$ desuden med ”tjente”. Verbet $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\acute{\epsilon}\omega$ betyder ”tager mig af”/”drager omsorg for”, og det må det gøre både i v. 13 og v. 31.

Jesus forkynder i hele Galilæa (Mark 1,35-39)

DO92	PO36	Alternativt forslag
35 Ganske tidligt, mens det endnu var helt mørkt, stod Jesus op, og han gik bort og	35 Tidligt om morgenen, mens det stadig var helt mørkt, stod Jesus op og gik	35 Og meget tidligt, mens det endnu var nat, stod han op, gik ud og gik bort til et

ud til et øde sted og bad dér. 36 Simon og de andre skyndte sig efter ham, 37 og da de fandt ham, sagde de: "Alle leder efter dig." 38 Men han sagde til dem: "Lad os gå andre steder hen, til landsbyerne heromkring, så jeg også kan prædike dér; det er derfor, jeg er draget ud." 39 Så drog han rundt og prædikede i deres synagoger i hele Galilæa og uddrev dæmonerne.	ud til et øde sted for at bede. 36 Men Simon og de andre søgte intenst efter ham. 37 Da de fandt ham, udbrød de: "Alle leder efter dig!" 38 Jesus svarede dem: "Lad os tage videre til de nærmeste landsbyer, så jeg også kan forkynde der. Det er nemlig derfor, jeg er taget afsted." 39 Så gik han rundt i hele Galilæa for at forkynde i deres synagoger og uddrive dæmoner.	øde sted, og dér bad han. 36 Og Simon og de andre skyndte sig efter ham. 37 Og de fandt ham og siger til ham: "Alle leder efter dig". 38 Og han siger til dem: "Lad os gå et andet sted hen til de omkringliggende landsbyer, for at jeg også kan prædike dér. Derfor gik jeg nemlig ud." 39 Og han kom og prædikede i deres synagoger i hele Galilæa og uddrev dæmonerne.
---	--	--

ad v. 36:

Det bør overvejes, om κατεδίωξεν virkeligt kan oversættes "søgte intenst efter". Her kommer DO92 og tidligere oversættelser den græske tekst nærmest.

ad v. 38:

λέγει er en historisk/dramatisk præsens, som PO36 oversætter, som om der stod ἀπεκρίθη, og ser derved bort fra et bevidst valg af stil fra forfatterens side ved at ændre på tiden og forsøger desuden at forbedre den folkelige fortælling ved at oversætte verbet λέγει med "svarede". PO36 oversætter desuden ἵνα-sætningen som en konsekutiv-ledsætning. Det bør overvejes, om der ikke snarere er tale om en final-ledsætning, som den hypotaktiske konjunktion ἵνα oftest indleder i såvel koiné-græsk som i klassisk græsk. I stedet for ἵνα anvendes hos Markus konjunktionen ὥστε til at indlede en konsekutiv-ledsætning f.eks. i v. 27 og v. 45. Det følgende præpositionsled εἰς τοῦτο er et finalt udtryk, der viser tilbage til ἵνα-sætningen, gen-

optager den og fortæller, at den skal forstås finalt. Bauer 1988 fortolker ἵνα i v. 38 som en final-konjunktion.²

Jesus helbreder en spedalsk mand (Mark 1,40-45)

DO92	PO36	Alternativt forslag
40 Da kom der en spedalsk hen til Jesus; han faldt på knæ og bad ham og sagde: "Hvis du vil, kan du gøre mig ren." 41 Jesus ynkedes over ham, rakte hånden ud, rørte ved ham og sagde: "Jeg vil, blive ren!" 42 Og straks forlod spedalskheden ham, og han blev ren. 43 Jesus talte strengt til ham og sendte ham straks væk, 44 idet han sagde til ham: "Se til, at du ikke siger det til nogen; men gå hen og blive undersøgt af præsten, og bring de ofre for din renselse, som Moses har fastsat, som et vidnesbyrd for dem." 45 Men manden gik ud og gav sig ivrigt til at prædike ordet vidt og bredt, så Jesus ikke længere kunne gå åbenlyst ind i nogen by, men måtte blive	40 En spedalsk mand kom til Jesus for at bede om hjælp; han faldt på knæ og sagde: "Hvis du vil, kan du rense mig." 41 Jesus blev dybt bevæget, rakte hånden ud, greb fat i ham og sagde: "Ja, jeg vil. Bliv ren!" 42 Straks forlod spedalskheden ham, og han blev ren. 43 Jesus sendte ham med det samme afsted med en skarp advarsel: 44 "Sørg for ikke at sige noget til nogen. Gå i stedet hen og blive undersøgt af præsten. Bring så de ofre for din renselse, som Moseloven kræver. Det skal være et bevis for præsterne." 45 Men da manden gik, fortalte han løs og spredte budskabet vidt og bredt, så Jesus ikke længere frit kunne gå ind i byerne, men måtte opholde sig på	40 Og en spedalsk kommer til ham, beder ham og falder på knæ og siger til ham: "Hvis du vil, kan du rense mig." 41 Og han bliver dybt bevæget, rækker sin hånd ud, rører ved ham og siger: "Det vil jeg, blive ren!" 42 Og straks forsvandt spedalskheden fra ham, og han blev ren. 43 Og han talte strengt til ham og sendte ham straks væk. 44 Og han siger til ham: "Se til, at du slet ingen ting siger til nogen, men til vidnesbyrd for dem skal du gå hen og vise dig for præsten og for din renselse frembære, hvad Moses har påbudt." 45 Men han gik ud og begyndte ivrigt at prædike og sprede rygter, så han ikke længere ubemærket kunne gå ind i en by, men han var udenfor på øde

² Om ἵνα anvendt som en konsekutiv-konjunktion skal der i øvrigt henvises til Robertson 1914, 997-999 og 1002.

udenfor på øde steder. Alligevel blev folk ved med at komme til ham alle vegne fra.	øde steder. Alligevel kom folk til ham alle vegne fra.	steder. Og alligevel kom de til ham alle vegne fra.
--	--	---

ad v. 40:

λεπρός; betyder ”en spedalsk”. Der står ikke λεπρός ἀνὴρ/ἀνὴρ λεπρός. Ved at oversætte λεπρός med ”en spedalsk mand” pålægges den græske tekst en nutidig forståelse af sygdom. Der er derfor her tale om en nutidig fortolkende oversættelse.

ad v. 41:

ἄπτομαι betyder her næppe ”greb fat i”, men ”rører ved” som i DO92.

ad v. 44:

Det bør overvejes, om oversætteren ikke går ud over sin opgave ved i en fortolkende oversættelse at oversætte Μωϋσῆς med ”Moseloven”. ”Det skal være et bevis for præsterne” lukker teksten og er en meget fri gengivelse af εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Det personlige pronomen αὐτοῖς må her være brugt om folk i almindelighed og ikke kun om præsterne. DO92 og tidligere oversættelser kommer her den græske originaltekst nærmest.

ad v. 45:

ἐξελθὼν betyder ikke blot ”gik”, men ”gik ud”. ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ betyder ikke ”fortalte han løs”.³

Hvad angår φανερώς, er modsætningen hertil ἐν κρυπτῷ, jf. Joh 7,10. En mulig oversættelse af μήκετι ... φανερώς kunne derfor være ”ikke længere ubemærket”. εἰς πόλιν oversættes med pluralis i en ikke tekstnær oversættelse.

³ Se ad v. 14 til PO36s andre kritisable oversættelser af κηρύσσειν.

Konklusion

Prøveoversættelsen følger kun i begrænset omfang Bibelselskabets egne oversættelsesprincipper. Den afviger i betydelig grad fra den græske grundtekst. Oversættelsen benytter parafraser og fortolkende formuleringer, som lukker teksten og fjerner dens åbne karakter. Eksempler herpå ses i v. 31, hvor *δικώνει* gengives som ”hun lavede mad”, i v. 43, hvor *ἐμβριμησάμενος* oversættes med ”med en skarp advarsel”, og i v. 44, hvor *σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ* bliver til ”bliv undersøgt af præsten”, *ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς* til ”som Moseloven kræver”, og *εἰς μαρτύριον αὐτοῖς* til ”Det skal være et bevis for præsterne”. Prøveoversættelsen respekterer ikke evangelistens folkelige og enkle fortællestil. Den historiske/dramatiske præsens, den hyp-pige anvendelse af *καί*, samt det tilsyneladende overflødige *λέγων/λέγοντες*, som er karakteristisk for stilen, er enten udeladt eller omformet. Vigtige retoriske og grammatiske træk i grundteksten overses. Dette gælder blandt andet anakolutien i v. 4 og den metonymiske hyperbol i v. 5, som ikke gengives i oversættelsen. Den bibelske fortælling mister sin geografiske og sproglige forankring, blandt andet ved udeladelsen af hebraismen *καὶ ἐγένετο* i v. 9, som er et vigtigt stilistisk og kulturelt element. Oversættelsen forsøger at ”forbedre” teksten ved at erstatte folkelige udtryk med mere formelle eller moderne alternativer. Eksempelvis oversættes det enkle *λέγει* som om der stod *ἀπεκρίθη*, hvilket ændrer den narrative tone. Oversættelsen påtvinger teksten en nutidig forståelsesramme. Eksempelvis oversættes *τοὺς οὐρανούς* i vers 10 med singularis, og *μετὰ τῶν μισθωτῶν* i vers 20 gengives som ”med løsarbejderne”, hvilket indfører moderne begreber, der ikke nødvendigvis svarer til den oprindelige kontekst. Der er enkelte steder grund til ros som f.eks. i v. 16, hvor PO36 er den første danske oversættelse, der får aspektet med i oversættelsen. Men overordnet set giver oversættelsen køb på Bibelselskabets eget princip om tekstnærhed i forhold til kildeteksten. Det kan derfor anbefales, at troskab mod grundteksten ikke blot betragtes som et princip, men som en kategori. Principper kan i visse tilfælde fraviges, mens kategorier bør opretholdes konsekvent. Sådan som Mark 1 fremstår i PO36, må man imidlertid konkludere, at der er

tale om et tilbageskridt i forhold til den senest autoriserede oversættelse (DO92).

Litteratur

- Bauer, Walter. 1988. *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des NT und der übrigen urchristlichen Literatur*. 6. Aufl. Berlin: de Gruyter.
- Bibelselskabet. 1907. *Det nye testament – den reviderede oversættelse af 1907*. København: Bibelselskabet.
- . 1948. *Bibelen – den hellige skrifs kanoniske bøger*. København: Bibelselskabet.
- . 1992. *Bibelen – den hellige skrifs kanoniske bøger autoriseret af Hendes Majestæt Dronning Margrethe II*. København: Bibelselskabet.
- . 2024. "Principper for ny autoriseret oversættelse af Bibelen." <https://www.bibelselskabet.dk/sites/default/files/files/principper-do36.pdf>. København: Bibelselskabet.
- Bibelselskabet. 2025. *Markusevangeliet. Filipperbrevet. Bibelen i prøveoversættelse*. København: Bibelselskabet.
- Blass, Friedrich, Albert Debrunner og Friedrich Rehkopf = BDR. 1990. *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*. 17. Aufl. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Robertson, A. T. 1914. *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research*. New York: Hodder & Stroughton.